

בוטוקס – לא רק בפנים

בוטוקס. כולנו שמענו על התרופה הזו, כולנו יודעים שיש לה שימוש ברפואה האסתטית. רבים מאיתנו גם שמעו שיש לבוטוקס יישומים נוספים ברפואה, במיוחד בתחום הנירולוגי. אבל מה לאורולוגים ולבוטוקס?

מחד, שלפוחית השתן מאפשרת לנו לאגור שתן בלחץ נמוך לתקופות ארוכות ולחיים סוציאליים תקינים ומאידך, מאפשרת ריקון מהיר ויעיל של השתן כאשר אנו מעוניינים בכך. כאשר אנו מבקשים להטיל שתן (שלב ההתרוקנות) אנו נעזרים בפעילות השרירית החזקה והמסונכרנת אשר נועדה לרוקן את השלפוחית במהירות וביעילות. אך ברוב שעות היממה תפקיד השלפוחית הינו לאגור את השתן (שלב האגירה). תפקוד טוב בשלב הזה דורש שילוב של יכולת להכיל נפח תקין, לשמור על לחצים נמוכים ולהעניק לנו את הביטחון כי שתן לא "יברח". הלחץ הנמוך עוזר לשמר את תפקוד הכליה, והריקון היעיל עוזר במניעת הצטברות חיידקים וזיהומים בדרכי השתן.

באנשים רבים, גברים ונשים כאחד, משתבש התפקוד של שלב האגירה. שיבוש זה גורם להופעת תכיפות ניכרת בצורך להטיל שתן (עלייה במספר הטלות השתן היומי), דחיפות (צורך פתאומי המלווה בחשש כי "יברח" שתן) ובחלק מהמקרים גם לאיבוד שתן. מדובר בפעילות עצבית לא-רצונית, הגורמת להתכווציות של שריר השלפוחית. הכיווץ הפתאומי גורם לתחושה של צורך לגשת לשרותים. במידה והכיווץ יהיה חזק יותר, הדבר יתפרש על ידי המטופל כצורך דחוף לגשת לשרותים, ובמידה והכיווץ יהיה חזק עוד יותר – הוא עלול להביא לאיבוד שתן.

במרבית המקרים אין אנו יכולים להצביע על הגורם לתופעה זו. במקרים אלה נגדיר זאת כ"שלפוחית רגיזה" או Overactive Bladder. בחלק מהמקרים קיימת בעיה נירולוגית היכולה להסביר את התופעה, כגון פגיעה בעמוד השדרה, טרשת נפוצה, פרקינסון. במקרים אלה נגדיר את התופעה כשלפוחית נירוגנית.

קו הטיפול הראשון לבעיה זו הינה תרופות ממשפחת האנטימוסקרינים, אך מטופלים רבים אינם נהנים מטיפול זה, הן בגלל יעילותו המוגבלת והן בשל תופעות הלוואי.

הזרקת בוטוקס לדופן שלפוחית השתן מהווה טיפול יעיל במקרים של פעילות יתר של שלפוחית השתן, שאינם מגיבים לטיפול תרופתי.

בוטוקס פועל על ידי עיכוב שחרור אצטילכולין בסיומת העצבית בדופן כיס השתן וכך, לעיכוב התכווצות שריר השלפוחית. התוצאה תהיה שיתוק חלקי של השלפוחית והפעילות הלא מבוקרת שלה. לאחר ההזרקה צפויה הגדלת נפח השלפוחית, הפחתת התכווציות בלתי רצוניות וצמצום אירועי איבוד השתן. לבוטוקס גם השפעה מדכאת על העברת גירויים מהשלפוחית למערכת העצבים ולכן, יש הפחתה בתחושת הדחיפות והלחץ להטלת שתן.

הטיפול בבוטוקס נעשה ברוב המקרים במסגרת מרפאתית, בעזרת הרדמה מקומית של שלפוחית השתן. סיב אופטי מוכנס לשלפוחית ובעזרת מחט ייעודית מיוחדת מבוצעת ההזרקה לדופן השלפוחית. במקרים מיוחדים תבוצע הפעולה תחת הרדמה, בחדר ניתוח. תגובה לטיפול צפויה להתחיל כשבועיים לאחר ההזרקה, ולהימשך 2 – 16 חודשים. אם קיימת תגובה טובה לטיפול, ניתן לחזור עליו בכל פעם שהתגובה פגה, והתוצאה צפויה להיות דומה.

תופעת הלוואי המשמעותית ביותר הינה אצירת שתן, המצריכה שימוש בקטטר למספר שבועות. שכיחות התופעה נמוכה והיא חולפת בכל המקרים.

במכון האורולוגי במרכז הרפואי בני ציון אנו מבצעים את הטיפולים בבוטוקס לשלפוחית השתן באופן שוטף, כחלק ממכלול הבדיקות והטיפולים שאנו מעניקים למטופלים ולמטופלות עם הפרעה במתן השתן.